

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NOGLE OPLYSNINGER OM FAMILIERNE

*Halberg, Busch
Gad, Clausen og Tvermoes*

SAMLET AF
ALEXANDER HALBERG

KØBENHAVN
ERIK MYRDAHLS BOGTRYKKERI
1949

*I*nteressen for den Slægt, man tilhører er jo meget forskelligt udviklet hos de forskellige Familier, og om Familien Halberg vides meget lidt, men desuden vokser den undertiden eller opstaar først, naar man bliver ældre, og det vil da som Regel være saaledes, at de ældre, som har haft personligt Kendskab til tidligere Generationer og vilde være i Stand til at fortælle om disse i Enkeltheder, selv er gaaet bort, saaledes at man, naar Interessen vaagner, ofte vil være afskaaret fra at faa den tilfredsstillet.

Da jeg nu i Tidens Løb nærmest ved et Tilfælde har samlet en Del Oplysninger om de Slægter, som vi nedstammer fra, har jeg besluttet at nedskrive, hvad jeg véd, enten til Brug for senere mere indgaaende Undersøgelser, hvis nogen skulde faa Interesse, Tid og Raad dertil — eller blot for, at de ikke skal gaa tabt —.

I en vanskelig Tid, som den nuværende, ligger der efter min Mening en Slags Trøst i at se, hvorledes Slægtens tidligere Medlemmer har levet deres Liv tilsyneladende uforstyrret af de ydre Forhold, hvorledes de har skaffet sig en Levevej, sat Børn i Verden, opdraget dem og bragt dem i Vej trods Krig, Statsbankerot, Epidemier, og hvad vi ellers véd, at der har været af Vanskeligheder i deres Levetid.

Min Fader, Overlæge i Søværnet Frands Halberg, og hans ældste Søster, Kommunalærerinde Helene Halberg, fortalte ofte særlig om Familien Busch, Moderens Familie, men ogsaa om Familien Halberg, men dels interesserede det mig den Gang ikke saa stærkt, og dels var der undertiden mindre Uoverensstemmelser, Erindringsforskydninger maa man vel kalde det, mellem Faders og Fasters Helenes Fremstilling, saaledes at der er Mulighed for, at Oplysningerne ikke altid er helt rigtige eller fyldestgørende.

FAMILIEN HALBERG

Den første, man rigtig har Kendskab til, er Oldefader, Niels Halberg. Han indvandrede, efter sigende, her til Landet fra Halmstad i Sverige, hvor Navnet er ret almindeligt, da der ligger et Fjæld „Hållberget“, sammen med sin Broder; maaske var det dog Faderen, hvis Stilling og Data man ikke kender, som indvandrede med to Sønner. Den ene af Sønerne døde snart efter, eller ogsaa bosatte han sig paa Ærø, og Tobaksfabrikantens Familie i Svendborg skulde saa maaske nedstamme fra ham.

Niels Halberg, Oldefader, var Læderhandler og havde bl. a. Leverancer til Hæren i Krigens Tid. Han ejede en Gaard paa St. Købmagergade Matr. Nr. 63. Denne Gaard er vistnok ombygget siden da, men laa, hvor Bager Marstrand har Kontor og Bageri, Købmagergade 19.

Niels Halberg, som antagelig var født mellem 1770 og 1780, rimeligvis i første Halvdel af dette Tiaar, var gift to Gange. I første Ægteskab havde han to Sønner: Niels Andreas og Jens Christian Halberg og i andet Ægteskab min Bedstefader Alexander Halberg og Marie Annine Halberg.

Der foreligger ingen Oplysninger om den første Kone, men om min Oldemoder ved jeg følgende: Hun var Datter af en Regimentskirurg i Rendsborg (eller vistnok født i Rendsborg) Andreas Gabriel Arps, født 1737 og senere Læge i Lemvig, hvor han døde og blev begravet i 1785, og hun hed selv Helene Dorthea. Hendes Fader blev saaledes kun 48 Aar, og hun blev Plejedatter af Livlæge Dr. Kjølpin, som hun arvede, og efter hvem min Bedstefader Alexander blev opkaldt.

Niels Halberg blev en gammel Mand, men da han var betydelig ældre end Oldemoder, overlevede hun ham i mange Aar, og Læderhandelen blev drevet af en Prokurist Saabye, som vistnok blev optaget i Firmaet, som derpaa kom til at hedde Halberg & Saabye. Familien havde foruden Gaarden i Købmagergade ogsaa Landsted i Øverød og har saaledes været ret velsitueret. Helene Dorthea var en statelig og efter Billedet at dømme tillige myndig Dame, en Verdensdame skal hun være blevet kaldt. Hun optog i Huset, i hvert Fald da hun blev Enke, muligvis tidligere, en Dame ved Navn: Magdalene Elisabeth Arps, som døde 8. November 1846, og som rimeligvis har været hendes Søster.

De to Sønner af første Ægteskab var allerede voksne, da Oldefader giftede sig igen. Niels Andreas blev Garversvend i 1815, Garvermester ifølge Borgerbrev af 28. September 1819 og var endda Oldemand for Lavet i 1832 til 34 og døde som en meget gammel Mand 23. Juni 1876.

Han havde Garveri paa Nørrevold, hvor han ejede en stor Gaard. Han var en rig Mand og havde 6 Sønner og 1 Datter, der døde ung. Af Sønerne var de tre ugifte, den fjerde gift, men barnløs, og kun de to, Karl og Theodor havde, den første tre Døtre og to Sønner og den anden to Døtre og en Søn, som altsaa er de eneste af Familien Halberg, som med Bestemthed kendes.

Jens Halberg, Broderen, blev Garvermester ifl. Borgerbrev af 28. Juli 1827, men døde ung og ugift.

I Oldefaders andet Ægteskab var der to Børn. Det ældste, Marie Annine Halberg, født 1812, blev i H. t. kgl. Bevilling af 26. September 1828 gift med Ludvig Georg Busch, født 24. Juni 1803, en fjern Slægtning af vor senere Bedstemoder. I Meddelelsen om dette Bryllup, Vielsen fandt Sted i St. Købmagergade 63, nævnes Oldefader som Brudens Fader under Navnet: N. A. Halberg, men det er rimeligvis en Fejl. Dog staar der senere, at Læderhandler Halberg, uden Forbogstaver, var Forlover. For at blive ved Faders Fæster, saa var L. G. Busch da Ejer af Hotel Øresund i Helsingør og Vinhandler sammesteds; senere havde han Vinhandel en gros og en detail i København paa Hjørnet af Lille Kongensgade og Halmstræde 57, hvilken Gaard han ejede. Der var et Par Børn, men et var dødfødt, og et døde et Par Aar gammel. L. G. Busch var livlig, godmodig og køn, men døde

temmelig ung og efterlod sig en Del Gæld, som hendes Familie maatte betale. Saaledes har Bedstefader engang udtalt: „Havde min Svoger ikke haft saa stor Gæld, var der blevet flere Penge til jer“.

Marie Busch vendte efter Mandens Død tilbage til sin Moders Hus. Hun var livlig, begavet og selskabelig, skrev Vers og havde mange Interesser og en stor Omgangskreds. Da hun var i 40 Aars Alderen, begyndte den Sygdom — efter Lægenes Udsagn en Skævhed i Ryggen, der ikke kunde ses udvendig — at udvikle sig. Den gjorde hendes Gang besværlig og voldte den Døvhed, som bragte hende til at bosætte sig i sin Broders umiddelbare Nærhed, først i Flensborg og senere i Rødding, hvor hun plejede sin smukke Have og med Dygtighed læste med Børnene, medens de var smaa. Da Bedstefader blev afsat af Tyskerne, flyttede hun til Lyngby, hvor hun boede til en Maaned før sin Død, da hun flyttede til Københavns Sygehjem.

Det andet Barn var altsaa min Bedstefader, Alexander Halberg, født den 29. September 1814 og død 20. Maj 1891. „Han var sin Moders Yndling og blev endog temmelig forkælet og beundret af hende. Bl. a. holdt han Ridehest og tilbragte en Gang nogen Tid i Paris, hvilket den Gang vist var temmelig sjældent for unge Mennesker af Borgerstanden“.

Han blev Student fra Borgerdydskolen 1833 og blev i 1839 juridisk Kandidat. Han var vistnok en Tid Godsforvalter, men blev i 1846 Copist og i 1851 Fuldmægtig i Landsover- samt Hof- og Stadsretten. Efter 3 Aars Krigen tog han i 1852 slesvigsk juridisk Eksamen og blev ansat først som Sekretær ved Apellationsretten i Flensborg og derpaa i 1853 som Herredsfoged i Frøs og Kalvslunds Herred i Haderslev Amt (Rødding), hvor Tyskerne afskedigede ham i 1864. I 1866 blev han Byfoged i Bogense og Herredsfoged og Skriver i Hovby Herred, fra 1869 tillige Borgmester i Bogense. I 1871 forflyttedes han som Herredsfoged og Skriver til Lollands Nørreherred (Nakskov), hvor han blev til $\frac{1}{2}$ Aar før sin Død.

Bedstefader var vistnok en udpræget Personlighed og som ældre Enkemand noget af en Særling. Han kaldte sig selv spøgende for sans-culotte og vilde ikke have Gardiner for Vinduerne. Hans Angst for at være uretfærdig kunde maaske forlede ham til paa Forhaand at tage Standpunkt til Fordel for den svagere i en Retssag, og naar nogen fremførte Klage over

en anden, spurgte han: „nu har jeg hørt, hvad De har at klage over, men lad mig ogsaa høre, hvad De har sagt til ham eller gjort ham“.

Da han tog sin Afsked, stod der i en eller anden Avis: „Fra Nakskov skrives der til os den 30. September, Herredsfogden i Lollands Nørreherred, Alexander Halberg, der har taget sin Afsked fra 1. Oktober, beklædte idag for sidste Gang Dommersæde. Herredsfogdens Bortrejse for at tage Bopæl i Kjøbenhavn vil ikke give Anledning til nogen Festlighed. Ikke af Mangel paa Venner bliver det saaledes, men efter eget Ønske, idet den tilbagetrukne Stilling, som han i de sidste Aaringer har ført, har borttaget Lysten hos ham til at deltage i Festligheder. At Herredsfoged Halberg vil blive savnet, er udenfor al Tvivl. Hans store Hæderlighed, Humanitet og store Retfærdighedsfølelse har skaffet ham mange Venner, saavel i som udenfor Jurisdiktionen, og disse vil alle med Sorg se ham forlade det Embede, hvori han i 19 Aar til almindelig Tilfredshed har virket. Men vil Savnet hos Herredsfogedens Venner blive stort, bliver det desto føleligere hos Byens Fattige, for hvem han i Stilhed har været en stor Støtte. Herredsfoged Halberg er tiltrods for sine 76 Aar rask og fuldstændig aandsfrisk.“

Lidt mindre høfligt former sig et Uddrag af Optegnelser fra Rødning By og Sogn af A. J. Marcussen, Rødning, Haderslev 1912, trykt i Modersmaalets Trykkeri (Dannevirke).

„Vi fortsætter Vandrigen hen til det nordvestlige Hjørne af Kirkegaarden. Her ses et ikke prangende, men stilfuldt Jerngitter.

Paa Mindestenen for Enden af Graven staar:

Herunder hviler
✓ Herredsfoged
Alexander Halberg
f. d. 30. Septbr. 1814, d. d. 20. Maj 1891
og Hustru
Charlotte Magdalene
f. Busch
f. d. 12. April 1810, d. d. 17. Novbr. 1863.

Kancelliraad, Herredsfoged Halberg var en pligtopfyldende Embedsmand. Naar der undertiden trods dette alligevel ytrede nogen Utilfredshed

over Manden, var det ikke hans Embedsførelse, men noget korte, affærdigende Væsen, der var Grunden. Som født Københavner og studeret Jurist havde han kun liden Forstaaelse for og Tankesæt sammen med Bønderne og Landbefolkningen i det hele.

Han arbejdede paa sit Kontor fra Morgen til Aften sent. Naar Folk kom og i Stedet for at gaa lige til Sagen indledede ad lange Omveje, kunde han nok, efter at have hørt til en Tid, gøre kort omkring, sige Farvel og gaa ind til sit Arbejde. Saaledes gik det en Mand, der havde en meget vigtig Sag at forhandle med Herredsfogden om. Inden han var naaet at blive færdig med Omsvøbene, havde Herredsfogden vendt ham Ryggen. I sin Fortvivlelse henvendte Manden sig til en, der ofte havde Forretninger at afslutte paa Herredskontoret. Han forebragte den vigtige Sag for Herredsfogden, og denne svarede: Det kunde Manden have sagt. Lad ham komme her hen, saa skal vi snart faa Sagen afgjort. Herredsfogden havde to Køreheste og Ekvipager. Kusken hed Ole, og han kom gerne hen til Kontorvinduet, naar han skulde forhandle med Herredsfogden. De kom godt ud af det med hinanden.

Halberg var den sidste danske Herredsfoged. Efter 1864 maatte han som saa mange andre tage til Kongeriget. Han fik Embede som Borgmester og Byskriver i Nakskov paa Lolland, hvor han virkede til sin Død 1891. Han havde bestemt at ville stedes til Hvile i Rødning ved Siden af sin Hustru. Pastor Michaelsen holdt ved hans Jordefærd en gribende Tale over Teksten: „Drag Skoen af Din Fod, thi Stedet, Du staar paa, er helligt“. Et Gravlegat paa 200 Kroner sikrer Vedligeholdelsen af Gravstedet, der ogsaa altid er i bedste Orden.

Han og Frue gjorde meget godt mod Byens Trængende. Ære være deres Minde.

Idet vi forlader den ældgamle Kirkegaard, tænker vi paa det første Vers af Blichers „Trækfluglene“:

Sig nærmer Tiden, da jeg maa væk.
Jeg hører Vinterens Stemme,
thi ogsaa jeg er kun her paa Træk
og haver andet Steds hjemme."

Skønt det bliver noget af en Gentagelse, skal jeg endelig citere en Artikel fra Rødding, dateret 27. Maj.

Jordefærd.

„I Dag jordfæstedes afdøde Herredsfoged Halberg her paa Rødding Kirkegaard. Han var Herredsfoged for Frøs og Kalvslund Herreder og Gram og Nybøl Godser fra 1853, indtil de nye Magthavere 1864 kom til Roret. —

Hans Hustru døde fra ham og tre smaa Børn under hans Embedstid i Rødding, og det var Grunden til, at han ønskede sig begravet her, for at hvile ved Siden af hende. Dette Ønske søgte Børnene (1 Søn og 2 Døtre) opfyldt ved at søge Tilladelse hos herværende Myndighed og ved at ledsage hans Lig fra København over Kolding hertil, hvor det ankom i Formiddags Kl. 9 og fra Kroen blev baaret op til Kirkegaarden. Endskjøndt kun meget faa, og det desuden kun ganske kort Tid før, fik Dagen og Tiden for Begravelsen at vide, saa var det dog et temmelig betydeligt Ligfølge, dels fra Byen og dels fra Omegnen, der ledsagede den Afdøde gennem Byen til Graven. Endog en Gendarm havde givet Møde for at vaage over, at alt gik ordentlig til. Ved Graven talte Pastor Michaelsen efter at have foretaget Jordpaakastelsen over Ordene: „Drag dine Sko af, thi det Sted, du staar paa, er hellig Jord“, hvorefter han sluttede med at bede Fadervor og lyse Velsignelsen over den Afdødes Børn. Det store Følge var et ufejlbarligt Bevis paa den Kærlighed, hvormed man mindes den Hedengangne og Tiden for hans Virksomhed her. Børnene udtalte inden Afrejsen herfra deres Overraskelse, Tak og Glæde over den Ære, der bevistes deres Fader“.

Nogle Aar forinden Bedstefader tog til Flensborg, giftede han sig med Bedstemoder, Charlotte Magdalene, født Busch, den 12. April 1810 og død den 17. November 1863, to Dage efter Frederik den 7. og kun faa Maaneder før Bedstefader blev afsat af Tyskerne.

Om Bedstemoder, hvis Slægt senere skal omtales, foreligger der næsten ingen Oplysninger til Bedømmelse af hendes Væsen og Karakter. Naar hverken Fader eller hans to Søstre nogensinde omtalte hende, kan man sikkert gaa ud fra, at Tabet af hende i en saa ung Alder, Faster Helene

var 13, Fader 11 og Faster Julie 8 Aar, har været saa smerteligt og dybt følt, at de hele deres Liv igennem undgik at omtale hende.

Hun havde som nævnt været i Huset hos Verdensdamen, gamle Madam Halberg og var bedste Veninde med Faders Faster Marie, og Bedstefader havde saaledes kendt hende i mange Aar, før han giftede sig med hende. Hun var ældre end han og kunde ikke taale de tre Fødsler i denne ikke helt unge Alder.

I 1851 blev Faster Helene, og den 15. August 1852 Fader født i Flensborg, og under et midlertidigt Ophold paa en gammel Gaard „Mikkelsborg“ i Skrave Sogn, medens Herredsfogedgaarden i Rødding blev bygget, blev Faster Julie født i 1855.

Faders to Søstre var ret forskellige. De var begge ugifte, muligvis fordi de ikke havde kunnet tænke sig at forlade Bedstefader, for hvem de nærede en grænseløs Beundring. Til Trods for Bedstefaders Modvillie tog Faster Helene Kommunalærerindeeksamen og fik efter hans Død Stilling som Lærerinde paa Frederiksberg. Hun var høj og kraftig og en meget talende og meget klog Dame. Faster Julie var lille og spinkel. Hun prøvede at blive Diaconisse, men kunde ikke taale Uddannelsen, og hendes Døvhed blev tilskrevet Overanstrengelsen ved denne Lejlighed. Hun levede af en Livrente, som Bedstefader havde købt, men efterhaanden som Inflationen voksede efter Krigen i 1914—18, slog den vist meget daarligt til, men hun var for stolt til at lade sig mærke dermed. Vi Børn elskede Faster Julie og var altid glade ved at besøge hende, medens vi vist nærmest var lidt bange for Faster Helene. De blev begge gamle, Faster Julie over 70 og Faster Helene omkring eller over 90.

Min Fader: Frands Halberg fik sin første Undervisning hos sin Faster Marie og kom senere paa Herlufsholm og tog medicinsk Embedseksamen i 1877.

Han aftjente sin Værnepligt i Søværnet og kom ved den Lejlighed til de Dansk-Vestindiske Øer, hvor han blev et Aarstid, fordi den faste Læge dér af Helbredshensyn rejste hjem paa Ferie; og Fader befandt sig saa godt derovre, at han i de sidste Aar af sin Tjenestetid som Overlæge tog derover igen med „Valkyrien“. Under Krigen opstod der nemlig nogle Uroligheder paa de Vestindiske Øer under Ledelse af en Mand ved Navn

Hamilton Jackson, og „Valkyrien“ blev afsendt med sit danske Orlogsflag Dag og Nat belyst af stærke Projektører. Da kunde Fader imidlertid ikke rigtig taale Klimaet og maatte rejse hjem som Fører for nogle af Mandskabet, som heller ikke kunde taale Forholdene derovre. Rejsen foregik da over Amerika.

Efter sit første Ophold paa de Vestindiske Øer fuldendte han sin Uddannelse og var bl. a. paa et Studieophold i Prag. En Tid var han Læge paa Oringe Sindssygeanstalt, og senere var han bl. a. Vicar hos Lægen i Tranekjær paa Langeland, hvor han lærte min Moder Ellen Gad at kende.

Han gik ind i Marinen som Korpslæge og fik som gift Lejlighed paa Søetatens Hospital i Nyboder. Lægeboligen laa i en Gade, som hed Balsamgade. Efter Nedrivningen af Hospitalet og omliggende Bygninger blev Gaden imidlertid til den øverste Del af Fredericiagade. Her er vi fire ældste Brødre født: Knud d. 18/1. 1889, Viggo d. 13/7. 1890, jeg d. 25/1. 1892 og Henrik d. 24/5. 1896 og desuden en Søster: Margrethe d. 11/12. 1893. Hun døde dog allerede 20/2. 1894. Kort efter Henriks Fødsel traadte Fader ud af Marinen (d. v. s. han traadte kun udenfor Nummer), og Familien flyttede til Bredsten ved Vejle, hvor Fader var praktiserende Læge i ca. tre Aar, og han maatte der ofte køre lange Ture paa aaben Hestevogn. Han søgte derpaa atter ind i sit Nummer i Marinen, men da der ikke straks var Plads, sejlede han et Aarstid med Thingvalliniens Dampere til Amerika og praktiserede derpaa et Antal Aar i Dragør, inden han i 1907 atter kom ind i Marinen som Korpslæge. Et Par Aar efter blev han udnævnt til Overlæge. I Dragør blev Gustav født d. 11/1. 1901 og Ida Charlotte d. 1/9. 1903. I 1922 tog han sin Afsked og flyttede til Lillerød, hvor han praktiserede. Han døde den 20. Februar 1925, 73 Aar gammel, af Lungebetændelse.

Han var en alsidig begavet Mand med mange Kundskaber og Interesser. Han skrev en Del filosofiske Skrifter og havde en stor Skeletsamling af baade indenlandske og udenlandske Dyr. Han elskede Dyr og bragte dem ofte levende hjem fra sine mange Rejser, men naar de døde, endte de i Skeletsamlingen, og han havde en utrolig Taalmodighed til at samle alle de smaa Skeletdele i f. Eks. Slanger og Firben. Han var meget belæst og fandt et Citat til næsten enhver Situation. Desuden havde han meget let

ved at lære Vers og sagde selv, at han ofte kunde huske dem i mange Aar, blot han havde læst dem en Gang. „En Sjæl efter Døden“ og store Stykker af „Adam Homo“ kunde han næsten udenad.

Min Moder: Ellen Gad, var født 8/3. 1862, som Datter af Pastor Henrik Georg Clausen Gad og Ida, født Tvermoes, og hun døde paa sin Fødselsdag den 8/3. 1941.

Hun var et Menneske, som vandt alle Hjerter, fordi hun selv interesserede sig stærkt for, man kan godt sige elskede, alle sine Medmennesker, og hun var i Besiddelse af megen Takt og stor Tolerance. Som yngre spillede hun Klaver og sang smukt, og hun havde mange selskabelige Gaver, skrev Vers og kunde ved enhver Lejlighed uden Forberedelse holde en udmærket Tale. Ikke blot kunde hun gøre enhver Fest stilfuld, hyggelig og morsom blot ved sin Nærværelse, men hun var tillige en uforlignelig Hustru og Moder.

I Anledning af Garverlavets 300 Aars Jubilæum skrev nu afdøde Overlærer Lauritz Pedersen, Helsingør, i 1935 Københavns Garverlavs Bog, hvori jeg har fundet enkelte Oplysninger om Familien.

Han skriver Pag. 223 omtrent: Foruden Opkøberne havde Garverne endnu en Gruppe Konkurrenter i de privilegerede Læderfabrikanter. Disse var i Almindelighed bemidlede Personer, der ikke selv havde Forstand paa Garveri, men lod en Bestyrer lede Fabrikken.

I 1824 fik bl. a. N. Halberg i København Bevilling til en Virksomhed af denne Art.

I et Brev fra 1935 har Overlærer Pedersen meddelt mig: „Der findes en Lorenz Joachim Halberg, født i Flensborg, udlært hos N. Chr. Halberg den 13. Oktober 1823.“

Jeg tænker mig, at det i begge Tilfælde drejer sig om Oldefader. I Krigen 1807—14 har han tjent paa Læderhandel (Garvermestrene havde Monopol paa saadan Handel, men under Krigen støttede Regeringen nærmest den ulegitime Handel). Han har saa paa et eller andet Tidspunkt oprettet sin Læderfabrik med Saabye som Bestyrer, og først 1824, da Garverne paa Grund af de vanskelige Forhold blev mere tilbøjelige til at gaa til Domstolene, søgt og opnaet Bevilling til at opretholde Fabrikken.

*Alexander Kontorchef i Danmarks
Nationalbank f. 1892*

g. m. Mary Bertha Christine Ruus
f. 1906

Børn:

Jørgen f. 16/2. 1930

Erik f. 14/8. 1933

Merete f. 12/8. 1937

Karen Vibeke f. 17/10. 1939

*Henrik Afd. Ing. i Kbb. Kommune
f. 1896*

g. m. Olaug Sigfrid Olsen f. 1896

Børn:

Sven f. 20/5. 1923

Frands f. 16/7. 1925

g. m. Edith Marie Jensen
f. 21/2. 1922

Datter:

Susanne f. 12/10 1949

Eskil f. 6/11. 1928

Guri f. 14/2. 1930

*Gustav Direktør i Ø.K. Konsul i Manilla
f. 1901*

g. m. Elisabeth de Moldrup f. 1911

Barn: Mette Susanne f. 3/2. 1949

Ida Charlotte f. 1903

g. m. A. Th. Andersen f. 1897

Barn: Paul Stig Halberg f. 14/1. 1930

FAMILIEN BUSCH

(UDTALES BUSK)

For denne Slægt findes en Stamtavle, og jeg gengiver her den direkte Linie ned til Bedstemoder og Bedstefader, da kun denne har Interesse i denne Forbindelse:

Jens Busch

Bonde i Haraldsted ved Ringsted

Frederik Jensen Busch

Student, Degn i Brøndbyøster, født 1660, død 1733

gift med: *Regina Pedersdatter Busch*, død 1753

Peder Busch

Sagfører i Kallehave, født 1698, død 1762

gift anden Gang med *Marie Juel*, død 1760

Jens Lassen Busch

Islandsk Købmand i Kbh.

født 1747, død 1822

gift første Gang med

Islænderinden

Anna Magdalene Bruun

(eller Brunno?) død 1808

Lauritz Christopher Busch

Sognepræst i Landet og Ryde paa

Lolland, født 1748, død 1798,

gift med

Charlotte Brygmann, død 1794

Eggert Christopher Busch

Grosserer i København, Direktør

for Frederiks Hospital, Agent,

Borgerrepræsentant m. m.

født 1781, død 1841

Maria Magdalene Busch

ingen Data

gift med hinanden og med følgende Børn

Lauritz

Charlotte

Julie

Thora

Marie

Rudolph

død 1848 i

Magdalene

1812—75

1818—73

1819—86

1823—53

Portugal

født 1810

død 1863

gift med

Herredsfoged[↓]

Alexander Halberg

Herom skriver Faster Helene: „Min Moders Familie stammer fra en sjællandsk Bondeslægt, men den første, jeg har hørt noget om, var min Oldefader, Jens Lassen Busch, der var islandsk Købmand i København, var gift med en Islænderinde og havde med hende en Datter, Marie Magdalene Busch. Han havde taget til sig og lod opdrage i sit Hus sin Brodersøn, Eggert Kristoffer Busch og hans Søster Jensine, hvis Fader var død som Præst paa Lolland. Da min Oldefader var en ældre Enkemand, blev han indtaget i en ung Pige, der var i Huset hos en Restauratør i Ermelundshuset udenfor København og hed: Juliane Fischer. For at kunne gifte sig med hende, lod han sin Brodersøn, der vistnok var i Færd med at studere, gaa over til at blive Købmand, etablerede ham og beordrede ham samtidig til at gifte sig med sin Datter, hvilket begge Parter temmelig nødig vilde, da de hver for sig omtrent var forlovet. Derpaa giftede han sin Broderdatter med hendes Forlovede, Proprietær Jessen, og sig selv med Juliane Fischer. Med hende havde han tre Børn, en Søn, som i mange Aar var Læge i Ballerup, tæt ved København, en Datter, som var gift med Postmester Bojsen i Sorø, hendes Søn var en bekendt Forlagsboghandler Ernst Bojsen, som nylig er død, og en Søn, Valdemar, der var en stor Original og et musikalsk Geni, blev katolsk Munk og lod sig fotografere i Munkekutte, komponerede et stort Musikværk og haabede at tjene en Formue derved for at kunne „lægge den for Pavens Fødder“, som han sagde. Heldigvis havde hans Moder sat hans Penge fast, saa han kun kunde bruge Renterne, hvorfor han „velsignede hende i sin Grav“.

Juliane Ermelund, som mine Tanter kaldte hende, blev meget gammel. Den første Gang, jeg var i København, tog mine Tanter mig med hen til en Familie, sagtens Fru Bojsens, hvor der i en Lænestol sad en gammel Kone, der stirrede paa mig, som jeg paa hende, uden et Ord. Saa sagde nogen, „det er Din Oldemoder“, og en anden rettede det til: „Din Sted-Oldemoder“. — Endelig oplod Billedstøtten sin Mund og sagde hult: „Er det Charlottes Datter?“, hvad der forskrækkede mig i høj Grad, da jeg ikke troede, hun kunde tale.

Min Bedstefader, Grosserer, Borgerrepræsentant, R. af D. og Agent, som vistnok er en nu uddød Titel og nærmest svarede til Etatsraad,

boede i Frederiksholms Kanal No. 24 og havde mange Børn, hvoraf alle Sønnerne og et Par Døtre døde som Børn eller unge, og kun fire Døtre levede, min Moder Charlotte Magdalene, den ældste, og Julie, Thora og Marie — sædvanligvis kaldet Mikke .—

Min Bedstefader døde vistnok temmelig ung, mine Tanter, der beundrede ham i høj Grad, bevarede med Pietet en Lænestol, hvori han sad og døde, vistnok af Astma. Min Bedstemoder har vistnok været svagelig, stille og melankolsk, hun overlevede ham i flere Aar.

Den gamle Gaard, hvor altsaa min Moder, som var den ældste, og alle hendes Søkende var født, ligger ved Siden af den daværende Hestgardekaserne, hvor bl. a. den senere Christian den IX boede som ugift, som Chef for Hestgarden, og jeg husker som Barn at have set Garden ride forbi Porten, først Musikken, alle paa hvide Heste, og de elegante Officerer og høje, ranke Gardere med Harnisk af Messing og Hjælme med lange Hestehaler. Garden til Hest blev ophævet kort efter, da den var for kostbar for Landet, blev der sagt.

Efter min Bedstefaders Død boede Enken i Mellembygningen til sin Død, og Gaarden blev solgt til en den Gang meget bekendt, rig Brygger Brøndum. Da min Bedstemoder døde, vilde hendes tre Døtre — min Moder var før den Tid i Huset hos min Faster — nødig forlade Gaarden, og der blev derfor bygget en Lejlighed til dem i den bageste Gaard, hvor Stalde og Remiser var. Der paa første Sal har jeg boet et Aar, da jeg gik paa Kursus, og min Søster en kortere Tid, da hun lærte Musik. Der besøgte vi dem ogsaa, naar vi kom til København, hvilket skete regelmæssigt hvert Foraar i Maj, 14 Dage, først mine Forældre alene, senere da jeg var ti Aar, og Aaret efter min Søster, var vi begge med, og efter min Moders Død gjorde vi i mange Aar samme Tur med min Fader. Vi boede næsten altid samme Sted: „Hotel Kongen af Danmark“, som ligger endnu ved Holmens Kanal og minder om gamle Dage.

Den Gang jeg boede hos min Tante Mikke, var hun den eneste, der var tilbage, da hendes ældste Søster Julie, der havde været nogle Aar i Huset hos os, var død temmelig pludselig af Lungebetændelse

i Nakskov, den næste, Thora, var død nogle Aar før, vistnok af Tuberkulose.

Gaarden ejedes den Gang af Etatsraad Burmeister, af det bekendte Skibsbyggerfirma, der beboede Forhuset.

I det sidste Aarstid er den gamle Gaard kommen paa Tale, idet den, efter at have tilhørt en Greve Moltke, er bleven købt af „Københavns Højskole“, der skal flyttes derhen. Den er avanceret til „Grev Moltkes Palæ“ og skal have overdækket Gaard med Glastag, Foredragssale o. s. v., og dermed vil igen forsvinde et af de stille Steder i det gamle København.“

Endelig kan jeg huske, at Fader har fortalt, at vor Tip-Tip-Oldemoder: Marie Juel, som var Moder til begge vore Tip-Oldeforældre: Jens Lassen Busch og Lauritz Christopher Busch, og som døde 1760, skal have været Datter af Statsmanden Jens Juel, 1631—1700, en Broder til Niels Juel og selv med ved Sejren i Køge Bugt.

FAMILIEN GAD

Moders Slægt bestaar igennem adskillige Generationer af Præster. Den første af Slægten, om hvem der foreligger Oplysninger, var dog Jens Hansen Færgemand, eller Philipsens, født 1685 (hvis Fader skal have været Færgemand ved Grønsund) „velfornemme Kjøbmand og Borger i Svendborg“ (tidligere Købmand i Æreskjøbing). Han blev begravet den 8. Maj 1742 i St. Nikolaj Kirke i Svendborg, i mellemste Gang op mod Koret.

Med sin Hustru Marie Petersdatter havde han blandt mange andre Børn Sønnen: Jørgen Jensen, som fødtes i Svendborg 6. Juni 1717.

I Aaret 1735 blev Jørgen Jensen dimitteret fra Svendborg Skole.

I Tvivl om, hvilket Stamnavn han efter Datidens Skik blandt studerende vilde vælge, besluttede han at slaa op i sin Bibel og lade denne afgøre Spørgsmaalet. Her faldt hans Øjne paa Navnet „Gad“, som han derefter antog.

Tip-Tip-Oldefader, Provst Jørgen¹ Gad, blev efter at have haft andre Kald i 1753 Sognepræst i Vejby og Tibirke Menigheder indtil sin Død, og hans Gravsted findes meget velbevaret paa Tibirke Kirkegaard. Hans Signet med Indskrift: post nubila Phoebus (efter Regn kommer Solskin) opbevares endnu og betragtes som en Slags Valgsprog for Familien.

Han var gift tre Gange, og hans tredie Hustru hed Elisabeth Hammer, 1734—1808, og var Moder til 17 af hans 23 Børn. Jeg tror nok, at det var her, Børnene maatte samle sig sammen til Hold paa mindst tre, før de gik gennem en Dør, for at der ikke skulde blive for megen Uro i Huset.

Nr. 20 af Børnene var Tip-Oldefader: Elieser Gad, født 11. Juli 1771, Student 1790 og teologisk Kandidat 1793. Han giftede sig med Søster Christiane Stenersen, født 28. Januar 1773 paa Gaarden „Seiersted“, ca. 150 km nord for Trondhjem, Datter af Kaptajn ved første trondhjemske Infanteriregiment Christian Stenersen, død 1775, og Else, født Falch, Købmandsdatter fra Trondhjem 1751—1810.

1794 blev Elieser Gad Sognepræst for Pedersker Menighed paa det

sydlige Bornholm, og senere kom han til Rø paa det nordlige Bornholm, 1806 blev han Præst paa Hirschholm Slot og By. Saaledes hed Hørsholm endnu paa den Tid. 1810 kom han til Skjævinge Præstegaard, hvortil der hørte 100 Tdr. Land, og 1823 blev han 2. Præst i Roskilde, hvor han døde den 20. November 1838, og han ligger begravet paa Graabrødre Kirkegaard i Roskilde. Søster Christiane Gad døde den 18. Maj 1847.

Tip-Oldefader var en flittig og energisk Mand, som paa Søgnedagene selv passede sit Landbrug, og som ogsaa læste med Børnene og lærte dem Latin, medens de gik ved Siden af den Plov eller Harve, som Faderen kørte.

Oldefader, Peter Christian Stenersen Gad, født 27. April 1797 i Pedersker Præstegaard, kom 1810 i Frederiksborg lærde Skole og viste sig at være saa godt forberedt af sin Fader, at han allerede i 1813 blev Student, 16 Aar gammel, med første Karakter. 1817 tog han Teologisk Embedseksamen, efter at have været paa Regensen, og fik 1821 Ansættelse som Adjunkt paa den Skole, hvorfra han var udgaaet. Det følgende Aar ægtede han den to Aar yngre Sophie Georgia Clausen, født 1799, Datter af Stiftsprovst for Sjællands Stift H. G. Clausen og Hustru, Sophie Magdalene Schiern, en Provstedatter fra Lolland. Om Familien Clausen dog mere senere.

Christian Gad opgav i 1825 Adjunktembedet for at blive residerende Kapellan ved Frue Kirke i Aalborg og Sognepræst til Sønder Tranders. I 1828 overtog han Embedet som anden residerende Kapellan ved Frue Kirke i København, og tre Aar senere blev han residerende Kapellan ved Trinitatis Kirke.

Sammen med sin Svoger H. N. Clausen deltog han i en Omorganisation af Københavns Skolevæsen. I 1919 skrev Viceskoleinspektør H. Chr. Johannessen i Bladet „Københavns Kommuneskole“ i Anledning af 75 Aarsdagen for Anordningen af 20. Marts 1844 i nogle Artikler om Skolevæsenets Tilstand omkring 1830.

„I denne Skolens Forfaldsperiode træder da den Mand frem, der bliver Skaberen og Grundlæggeren af et velordnet københavnsk Skolevæsen, P. C. Stenersen Gad, Kapellan ved Trinitatis Kirke, senere Biskop,

idet han i en Afhandling 1833: Anker, Ønsker og Forslag med Hensyn til Almueskolevæsenet i København i rammende Betragtninger gav en knusende Kritik af den offentlige Omsorg for Almuebarnets Undervisning. Den vakte Offentlighedens Opmærksomhed, og Følgen heraf var Nedsættelsen af en Kommission 1834 til at revidere Reglementet af 1814. Dens Betænkning fremkom 1836; men — betegnende for Myndighederne — fik Stænderne først forelagt Lovforslaget 6 Aar senere. Enderesultatet blev Anordningen angaaende Borger- og Almueskolevæsenet i København af 20. Marts 1844, i hvilken Forf. af ovennævnte Skrift saa største Delen af sine Tanker virkeliggjort. Hermed blev Grunden lagt til den Skoleordning, hvorpaa der senere er bygget videre. — For Mindet om denne Lovs Banebryder, den velordnede københavnske Skoles Grundlægger, sænker vi i Ærbødighed vor Fane. Københavns Lærerstand har rejst Mindesmærker for mange andre Skolemænd. Biskop P. C. Stenersen Gad har sit tilgode. Om ikke før saa ved 100 Aaret efter Fremkomsten af hans „Anker, Ønsker og Forslag med Hensyn til Almueskolevæsenet i København“ — 1933 — bør den københavnske Lærerstand rejse ham et Æresminde.

Han fortjente ogsaa den offentlige Hæder, at en Gade kom til at bære hans Navn.“

Oldefader havde for øvrigt mange andre Interesser. Han var i Forbindelse med Kredse, hvis Bestræbelser stilede mod Indførelsen af en fri Forfatning. I tre Aar var han Formand for „Selskabet til Trykkefrihedens rette Brug“. Fra 1843 til 1845 var han Formand for „Samfundet til den danske Litteraturs Fremme“. Han sad i en Komité „til Forskjønnelse af Hovedstaden og dens Omgivelse“, der dannedes i 1841. I alt dette deltog ogsaa Svogeren, Professor H. N. Clausen. Ved Kroningsfesten i 1840 erhvervede Oldefader den teologiske Doktorgrad, og i 1845 blev han Biskop over Lolland-Falsters Stift.

Fire Aar senere blev han Biskop over Fyens Stift, men døde kort Tid efter, kun 54 Aar gammel, den 12. Oktober 1851 i Odense og blev begravet fra St. Knuds Kirke.

I sit Ægteskab med Sophie Georgia Gad, f. Clausen, havde han syv Sønner og en Datter. Sønnerne var Elieser Gad, cand. jur. 1823—52,

Bedstefader Henrik Georg Clausen Gad, Præst, 1825—86, Christian S. Gad, Stiftsprovst 1827—99, Carl Gad, Student, 1828—46, Gottlieb Ernst Clausen Gad, Boghandler, 1830—1906, Lars Gad, 1831—32, Nicolai Gad, Varemægler, 1836—1900, og Datteren Sophie Gad, 1834—1913. Hun ægtede 1857 Dr. med. Andreas Brünniche, senere Professor, Overlæge ved Kommunehospitallet.

Om Oldemoder skriver Moder i sine Livserindringer: „Min Farmoder husker jeg godt, Bispinden, som hun altid kaldtes, en lille, meget livlig og talende Dame med graa Krøller, tre paa hver Side efter Datidens Skik, for Resten husker jeg, at hun endnu i sin høje Alder havde et smukt langt graat Haar, som jeg saa gerne vilde have Lov at rede som lille Pige.“

Da Størstedelen af de Oplysninger om Oldefader, som her er gengivet, er taget fra en Bog om Forlagsboghandler G. E. C. Gad, som blev udgivet paa Hundredeaarsdagen for hans Fødsel i 1930, har jeg ikke nær saa mange Data for Bedstefader: Henrik Georg Clausen Gad.

Han blev født den 9. September 1825 og døde den 20. Juni 1886. Som ung Student deltog han som frivillig i Krigen 1848 og fik senere Krigsmedaillen fra 48. Da han var spinkel og havde svært ved at bære Tornystret, døjede han en Del under Krigen.

Hvornaar han blev gift med Bedstemoder: Ida Gad, født Tvermoes, født 24. April 1835 og død 12. April 1908, ved jeg ikke, men i 1862, da Moder blev født, var han Kateket ved Helligaandskirken i Flensborg. Hans Navn staar opført paa en Tavle i Kirken, men jeg husker ikke de Aarstal, som der staar nævnt. En Dame ved Navn Elisabeth Kardel fra Uetersen, som tog Doktorgraden (Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde, Flensburg 1929) paa et Skrift om det danske Mindretal i Sydslesvig, omtaler ham paa en meget rosende Maade som den, der bragte Orden i de danske Skoleforhold der.

Senere blev han Præst i Adsbøl ved Graasten, hvor han blev, til han udvistes af Tyskerne efter Krigen i 1864. Præsterne var vist de sidste danske Embedsmænd, som blev udvist. Moder selv kunde naturligvis intet erindre fra den Tid, men jeg har dog hørt Beretninger om, hvilket uud-sletteligt Indtryk det gjorde paa Præstefamilien, da Soldaterne dødtrætte, forkomne og modløse kom gennem Adsbøl fra Dannevirke hin Februardag

ad spejlblanke Veje, og hvorledes der blev gjort alt fra Befolkningens Side for at hjælpe, saa godt det lod sig gøre.

Bedstefader var i mange Aar Præst i Løsning mellem Horsens og Vejle, og her drev han aabenbart selv Præstegaardsjorden, thi Moder fortæller, at de havde Avlskarl, Kusk og Røgter, 20 Køer, en Del Faar, 6 Heste. Der var en stor Have, som endte i en lille Granskov. Der blev holdt Høstgilde og Tiendegilder; der var hjemmekærnet Smør og hjemmelavet Ost.

Om Vinteren læste Bedstefader højt for Familien, og der førtes et rigtigt Præstegaardsliv i Fred og Lykke, rigtig som man læser om det i den Tids Bøger, med Lørdagsstilhed, hvor Prædikenen blev gennemgaaet, lang Pibe og Slaabrok og Madkurve til Sognets Fattige.

Derfra flyttede Familien til Tranekjær paa Langeland. Her boede de i den store trelængede, røde Præstegaard, som jeg selv kender, og der holdtes Heste og Vogn. En dejlig Egn, hvor Grev Ahlefeldt-Laurvig var en beundret og elsket Konge.

Her døde Bedstefader, 62 Aar gammel, af Sukkersyge, og Bedstemoder, som af alle kaldtes Idamoder, fik et gammelt straaetækt men rummeligt Hus som „Enkesæde“, og her har vi, mine Brødre, Fætre og jeg, tilbragt flere Sommerferier.

Idamoder, som var smuk som ung, var en livlig og selskabelig Dame med et stort Hjerte og mange Talenter. Efter Bedstefaders Død gav hun sig til at male og udførte smukke Træskærerarbejder.

Tranekjær var et Æventyr, som H. C. Andersen ikke kunde skrive bedre. Med Mejeriets lille Islænderhest kørte vi til Aasø for at bade, eller vi kørte paa Udflugt med Skovrider Hansens to smukke Heste, Flora og Freia. Skovrider Holger Hansen var vi i Familie med gennem den Clausenske Slægt. Vi besøgte Jagtinspektør Pape, hvis Hest hed Bella, og som baade havde et Kukkeruhr og en veritabel levende Ugle boende i sit Udhus, foruden Høns og Duer i Mængde.

Til Enkesædet hørte en stor smuk Have med et Morbærtræ og saa mange Jordbær og Kirsebær, at de næppe var til at faa Bugt med.

Idamoder blev imidlertid døv og fik en uhelbredelig Hudsygdom og maatte opgive Enkesædet og flytte til København. Hun bar sine Lidelser

med stor Taalmodighed og boede hos os de sidste Aar. Hun blev begravet paa Kirkegaarden i Tranekjær, hvor ogsaa Moder senere kom til at hvile.

Moder var eneste Datter, og hendes Brødre var: Grosserer Hother Gad, 1857—86, Pastor Aage Gad, 1859—1932, Viggo Gad, 1863—1936, som rejste til Amerika og giftede sig med en Enke med mange Børn og som til sin Død stod i Brevveksling med Moder, og Ingeniør Regnar Gad, 1872—1938.

FAMILIEN CLAUSEN

Oldemoder Gads (Bispindens Slægt) medtages, fordi jeg tilfældigvis har en udførlig Stamtavle over denne Slægt og desuden Billeder af baade Tip-Oldefader og Tip-Oldemoder. Jeg nævner kun den direkte Linie.

Claus Iversen (Rafn)

nævnes i gamle Familieoptegnelser at have været gift med en Datter af Henrik Fuiren til Fuirendal, som var en meget rig Embedsmand i København, hvor han boede i den Gade, som tidligere bar hans Navn. Men ifølge Reesen: Inscriptiones hafnienses, pag. 151, var han en Søn af Iver Rafn (Rauff?) i Haderslev, hvor han blev født 19. Marts 1602; blev Byfoged i København 22. Marts 1638 og Raadmand sammesteds 1660; død 1. November 1669; var gift med Karen Nielsdatter, f. i Halmstad 7. Februar 1603, død 31. Maj 1666.

Henrik Clausen,

Student 1690, Præst i Stenderup, død 1727, gift med Sophie Wivil.

Claus Henrik Clausen,

født 1712. Blev 1748 Præst i Karlum og 1769 i Vilstrup, hvor han døde 1774, gift med Christine Boldich, f. 1724, d. 2. September 1804. Datter af Pastor Poul Boldich i Beltoft og Magdalene Eichel. (Poul Boldich var en Dattersøn af Generalsuperintendent Stemann).

Henrik Georg Clausen,

f. i Karlum 12. Marts 1759, d. 25. Februar 1840. Sognepræst ved Frue Kirke i København og Provst for Frue Provsti samt Stiftsprovst over Sjællands Stift, gift i Halsted 16. April 1790 med Sophie Magdalene Schiern, f. 26. Oktober 1769, død 11. November 1817.

Sophie Georgia Clausen,

f. i København 24. Juni 1799, død 22. Maj 1875, gift 4. September 1822 med Peter Christian Stenersen Gad, f. 27. April 1797, død 12. Oktober 1851, Dr. theol., Biskop over Fyens Stift.

Om det Clausenske Hjem, hvori Sophie Clausen voksede op, berettes der adskilligt i „Blade af en Familie-Krønike“ (Memoirer og Breve udg. af Clausen og Rist, 39. Bind). Disse Optegnelser, som udkom i 1923, skyldes fhv. Revisor Leo Swane, der var Søn af Mægler Lars Swane og dennes Hustru, Julie Clausen, ældre Søster til Sophie. Han deltog — skriver Leo Swane om H. G. Clausen — ikke i Selskabelighed, men han elskede sit Hjem, og Børnene var ikke henvist til Børnekamret, som ellers almindeligt paa den Tid. Tværtimod samtalede han med dem baade i Hjemmet og paa hyppige Spadsereture paa Volden eller ved Søerne, ogsaa paa længere Fodture, f. Eks. til Mølleaaen, en Egn, der for de fleste var ukendt. Forholdet mellem Fader og Børn var frit og naturligt, og Børnene elskede ham; dog skal de efter Traditionen have sagt „De“ til ham, hvilket dengang var almindeligt.

De franske Revolutions-Idéer gjorde et stærkt Indtryk paa H. G. Clausen i hans yngre Aar. Selv som gammel Stiftsprovst kunde han sætte sig hen og med ungdommelig Begejstring spille og synge Marseillaisen, der vedblev at være hans Yndlingssang. Han var en stor Elsker af Musik, og denne Kærlighed tog Sønnen H. N. Clausen i Arv efter ham.

Stiftsprovstgaarden laa i Lille Fiolstræde, og med tilhørende Gaard og Have indtog den saa at sige hele Strækningen fra Frue Plads til Krystalgade der, hvor nu Universitetsbiblioteket ligger.

Da Vielsen af Chr. Gad og Sophie Clausen blev foretaget af hendes Fader 1822, maatte den foregaa i Trinitatis Kirke, da Frue Kirke efter Bombardementet 1807 endnu ikke var fuldkommen opført.

FAMILIEN TVERMOES STAMTAVLE

Christen Andersen

1663—1748

Fonnesbækgaarden

g. m. ? 1671—1752

Mads Christensen

ca. 1700—1751

g. m. Bodil Nielsdatter i Tvermose

Jacob Madsen Tvermose

1740—ca. 1790

Hosekræmmer i København

g. m. Maren Andersdatter Thorning

1745—1820

Mads Jacobsen Tvermoes

1768—1817

Kgl. Agent, R. af D., Hørkræmmer i København

g. m. Anna Catharine Mohr

f. i Ystad 1764—1838

Andreas Madsenius Tvermoes

1808—1857

Hørkræmmer og Grosserer

g. m. Claudine Overbye

1807—1886

Børn

Emil T. 1831—93 Grosserer ugift	Rudolph T. 1832—1912 Gros. Natbk.- Direktør g. m. Rosine Schow	Gotfred T. 1833—1916 Ass. Direkt. g. m. Mathilde Eskildsen	Ida T. 1835—1908 g. m. Henrik Gad, Sognepr.	Frits T. 1845—1920 Købm. i Antwerpen ugift
--	---	--	--	--

Oplysningerne om Familien Tvermoes er for Størstedelens Vedkommende afskrevet efter den i 1938 udgivne Navnefortegnelse om Descendenterne efter Mads Jacobsen Tvermoes og Hustru Anna Catharina, f. Mohr, og er saaledes let tilgængelige for enhver, der har Interesse derfor, men jeg synes alligevel, at de hører hjemme her.

Agenten og hans Slægt

1663—1838

AGENTENS OLDEFADER, Christen Andersen (1663—1752), den første af Slægten, der har kunnet identificeres, var Fæster af Fønnesbækgården, ca. 7 km S.Ø. for Herning i Ikast Sogn, Hammerun Herred, Lundenæs Amt, (nu Ringkøbing Amt), Ribe Stift. — Han var den første af Slægten paa Gaarden, der var paa 250—300 Tdr. Land, og hørte under Herningholm Gods. Ca. 1787 gik den over til Selveje og var i Slægtens Besiddelse til 1847.

Af en Ansøgning til Kongen om to Aars Skattefrihed ses det, at i 1703 brændte det 14 Fags „Salshuus“, og allerede i 1705 brændte Laden, hvor de havde indrettet sig Beboelse i den ene Ende. Atter opbygget stod Gaarden saa i de næste 200 Aar, indtil den igen lagdes i Aske i 1907.

Christen Andersen havde tre Sønner, hvoraf den yngste, Anders, blev Fæster efter Faderen, og fra dennes to Sønner stammer den københavnske Silke- og Klædekræmmerfamilie „Fønnesbech“. Til den nu uddøde ældste Gren hørte Konsejlspræsident Chr. A. Fønnesbech. Den næstældste Søn, Agentens Farfader, Mads Christensen Fønnesbech (1700—1751) blev gift med Bodil Nielsdatter og blev Fæster af Gaarden i Tvermose, ca. 8 km N.Ø. for Herning i Sunds Sogn. Den hørte ligeledes under Herningholm.

I Landsarkivet i Viborg findes et meget udførligt Skifte efter Mads Christensen, hvoraf man faar et temmelig godt Begreb af de Forhold, hvorunder Slægten den Gang levede og dens Familieforhold.

Gaardens Areal maa have været ret stort, da der senere, efterhaanden som Heden og Mosen blev opdyrket, er bleven udstykket en større og 9 mindre Gaarde og Huse fra det. Den regnedes efter den gamle Matrikul (1688) til noget over 6 Tdr. Hartkorn og havde en Besætning paa 26

Kreaturer, 6 Heste, 5 Par Stude, 2 Svin og 32 Faar. Til Bedømmelse af Forholdene tjener endvidere, at der registreredes 3 Jernkakkellovne, hvilket tyder paa en for de Tider ret stor Luksus, medens det øvrige Indbo efter Nutidens Forhold dog maa betegnes som ret fattigt. Resultatet af Skiftet var ogsaa særdeles tarveligt, idet alt, hvad der kom ud af det, var ca. 20 Rdl. til Deling mellem Enken og de 8 umyndige Børn.

Efter Mandens Død fortsatte Enken som Fæster af Gaardens halve Areal, medens Sønnen Niels, den ældste, der da var 22 Aar gammel, blev Fæster af den anden Halvdel.

Bodil Nielsdatter giftede sig igen ca. 1754 med Christen Jensen Simmelkiær, med hvem hun fik en Søn, Mads Christensen (f. 1755).

Simmelkiær stod efter Giftermaalet som Fæster af hendes Gaard. Han døde 1763, og i 1768 gik Bodil ind i sit 3die Ægteskab med Anders Christensen Moeslund og flyttede med ham til Hestlund i Bording Sogn, idet hun dog ses stadig at komme tilstede som Fadder ved Børnebørnernes Daab.

Hendes Gaard maa være bleven solgt fra Godset, for 1769 staar der en Fremmed som „Ejer“ af den.

I Begyndelsen af det 19de Aarhundrede er selve Gaarden blevet flyttet og kaldes nu Vestergaarden, men da den har Matr. Nr. 1, maa den vel betragtes som den egentlige Tvermosegaard, fra hvilken Niels Madsens Gaard er udstykket. Anders Moeslund døde 1774 — 71 Aar gammel — og blev begravet i Bording Sogn, medens det ikke har været muligt at finde, hverken hvor Bodil er født, eller hvor hun er begravet.

Mads Christensens ældste Søn, Niels Madsen, var som før nævnt Fæster af den halve Gaard, den nuværende Østergaard. — Hvor længe han har været Fæster, kan ikke oplyses; i 1787 ejes Gaarden af en Fremmed. Han var to Gange gift og havde 8 Børn, hvis Skæbne ikke hidtil har kunnet oplyses.

Hammerun Herred var Danmarks største, men tillige fattigste, saa fattigt, at dets Øgenavn var „Jammerfuld Herred“. Herredet havde derfor faaet Privilegium paa, at Befolkningen maatte vandre Landet over og forhandle saadanne strikkede uldne Beklædningsgenstande, der som Husflid forfærdigedes rundt om paa Gaardene. Alle fra Gaardmanden til Hyrdrengen

strikkede Strømper etc., og ledige Hænder fandtes ikke. Selv deres selskabelige Sammenkomster foregik under Strikning, som det beskrives i Blichers „E Bindstouw“.

De unge Mænd vandrede saa om i Landets mere velstaaende Egne med Uldsækken paa Nakken, og en Del af dem fandt Vejen til København, hvor de nedsatte sig som fastboende „Hosekræmmere“, og hvor mange af dem blev velstaaende og ansete Borgere.

Adskillige af deres Efterkommere gik over i andre Brancher eller gik Embedsvejen, og gennemgaar man de i det 19de Aarhundrede mere kendte københavnske Familier, vil man finde, at mange af dem nedstammer fra „Uldjyderne“. (Fra 1733—1798 var der 59 fra Hammerun Herred, der nedsatte sig som Hosekræmmere i København). Saaledes kom ogsaa Mads Christensens yngre Sønner til Hovedstaden og nedsatte sig der alle 4 som Hosekræmmere. De antog Navn efter deres Fødeegn og kaldte sig Tvermose. Den nuværende Form „Tvermose“ opstaaer først med Agenten. Navnet betyder, ifølge Professor Johannes Stenstrup, „Mosen, der gaar paa Tvers“, nemlig af den større Vestermose. Det har i Tidens Løb været stavet paa forskellig Maade som: Twerdsmoese paa Joh. Meyers Kort 1661, Tuermoesse paa Skøde af 1688, Twermose, Tværmose o. s. v.

To af Brødrene døde ugifte. Den yngste, Søren, der desuden var Gaardejer og Opkøber for Broderen Anders, opholdt sig vist mest paa Gaarden i Bjødstrup i Gjellerup Sogn. Han blev Stamfader til den yngre Linie Tvermose. Den næstældste af de 4:

AGENTENS FADER, Jacob Madsen Tvermose (1740—1790) løste Borgerskab i 1760 som Hosekræmmer i København. Han var gift med Maren Andersdatter Thorning (1745—1820), Datter af Hosekræmmer i København Andreas Mikkelsen Thorning og Sophie Mortensdatter. De boede først i Nygade, nuværende Nr. 4, og her blev Agenten født, senere i Vimmelskaftet, nuværende Nr. 41. Han var i Kompagni med den ældre Broder, Christen, der døde 1759 paa en Forretningsrejse i Holbæk. Der vides mærkelig nok meget lidt om Agentens Fader, det har ikke engang været muligt at faa fastslaaet med Sikkerhed, hvornaar han døde, eller hvor han er begravet. Konen sad Enke i ca. 30 Aar og døde hos Agentinden.

Af Jacob Madsens to Sønner døde den yngste ugift som vestindisk Soldat. Den ældste var:

AGENTEN, Mads Jacobsen Tvermoes (1768—1817). Han var først i Hosekræmmerlære hos Faderen, men skal have interesseret sig mere for at hænge bag paa Kareter end for Hosekræmmerfaget, og i 1786 kommer han saa i Lære hos Hørkræmmer Thøger From, paa Hjørnet af Rosenborggade og Frederiksborggade (det nuværende Borgernes Hus). Medens han var Svend hos Thøger From, blev han 1792 gift med Anna Catharina Mohr (1764—1838). Hun var født i Ystad, og hendes Daabsattest lyder paa, at hun var „Datter af Handelsmanden Jacob Mähr och dess Fru Christensa Battram“. Faderens Familie har intet kunnet oplyses om. Familien Battram nedstammer fra en i det 18de Aarhundrede fra Tyskland til Ystad indvandret Familie. (En af denne Slægt, Herman Battram, f. 1764 i Ystad, blev svensk Statssekretær og adlet som Baron Battram. Han døde ugift i 1823).

Anna Catharina kom til København som fattig Tjenestepige, men arbejdede sig op til at blive Kammerjomfru hos flere adelige Damer, og har sikkert derigennem erhvervet den Sikkerhed og Anstand, hvormed hun senere repræsenterede i det store selskabelige Hus, som Agenten førte paa Kulturvet. Deres første Aar som gifte boede de paa Hjørnet af Tornebuskegade og Rosenborggade, hvor Anna Catharina holdt Skole for smaa Børn. Her blev de ældste tre Døtre født. I 1796 nedsatte han sig som selvstændig Hørkræmmer, og 1798 købte han Ejendommen paa Hjørnet af Frederiksborggade og Kulturvet. Ifølge Traditionen var det en Lotterigevinst, der satte ham i Stand til dette Køb.

Under Bombardementet i 1807 nedbrændte Huset til Grunden, medens han som Værge var beskæftiget med at redde Trinitatis Kirke og det paa dennes Loft opbevarede Universitetsbibliotek. Alle deres Ejendele brændte, selv Sølvtøjet, der var nedgravet i Gaarden, var smeltet. Tilsyneladende det eneste, der blev reddet, var Anna Catharina's i Aarenes Løb nedskrevne Kogebog, der endnu eksisterer, og som hun formodentlig har haft under Armen, da hun sammen med Børnene søgte Tilflugt i Kælderen. Desværre findes der intet Billede af hende, men efter hvad hendes Børnebørn har meddelt, skal hun have været en smuk og statelig Dame, og der stod øjen-

synlig stor Respekt af „Bedstemoder Frue“, som hun kaldtes i Modsætning til andre Bedstemødre, der kun var Madammer.

Efter Branden købte Mads Jacobsen Tvermoes den tilstødende Grund paa Kultorvet, og paa den samlede Grund opførte han den store smukke Bygning, hvori Familien fik sit Hjem, og hvor Forretningen førtes til 1892, da den ophævedes, og Ejendommen blev solgt og nedrevet.

I 1809 blev han udnævnt til Ridder af Dannebrog og i 1815 til kgl. Agent. Det eneste Billede, der findes af ham, er et Miniaturmaleri, der rimeligvis stammer fra Tiden omkring hans Bryllup.

Foruden Købmandsgaarden ejede han Rosengaarden 126—127, der bag til stødte op til den første, samt Gaarden Cathrines Lyst med 18 Tdr. Land ved Godthaab.

Agenten døde 1817, kun 49 Aar gammel. I den danske Statstidende, Nr. 44, 2. Juni 1817, staar følgende Nekrolog over ham:

Tidligt bortgik fra Jorden Hrr. M. J. Tvermoes
Agent, Ridder af Dannebrog
Stadens eligerede Borger. Trinitatis Kirkes Værge.
Som Handelsmand var han kyndig og virksom
vidste at bære og overvinde Uheld.
Som Raadgiver var han sindig og forstandig
skjulte de Fejl, han ikke formaade at rette.
Som Husfader var han blid og omhyggelig,
virkede troligt for Hustrues og Børns Vel.
Kirken blev ei alene prydet ved hans Bidrag,
den blev ogsaa ved hans Bistand bevaret
under Bomber og Ildsluer.
Han var velgørende mod Trængende,
tjenstfærdig mod Alle.
Derfor begrædes han ej alene
af en stor Familie og mange Venner
men overalt, hvor han virkede
savnes hans Indsigt og Iver.
Fred med hans Støv, Held for hans Efterladte.

Paa næste Side findes Billeder af nogle af vore i Bogen nævnte Forfædre. I den Rækkefølge, hvori de dér er nævnt, findes af:

Billede Nr.

FAMILIEN HALBERG

- 8 og 9 *Læderhandler Niels Halberg og Hustru Helene Dorothea f. Arps.*
- 12 og 13 *Herredsfoged Alexander Halberg, 1814—91 og Hustru Charlotte Magdalene f. Busch 1810—63 med Helene Halberg paa Skødet.*
- 17 og 16 *Overlæge Frands Halberg, 1852—1925 og Hustru Ellen f. Gad, 1862—1941.*

FAMILIEN GAD

- 1 og 2 *Sognepræst Elieser Gad, 1771—1838 og Hustru Søster Christiane f. Stenersen, 1773—1847.*
- 11 og 10 *Biskop Peter Christian Stenersen Gad, 1797—1851 og Hustru Sophie Georgia f. Clausen 1799—1875.*
- 15 og 14 *Pastor Henrik Georg Clausen Gad, 1825—1886, og Hustru Ida f. Tvermoes, 1835—1908.*

FAMILIEN CLAUSEN

- 6 og 5 *Stiftprovst Henrik Georg Clausen, 1759—1840, og Hustru Sophie Magdalene f. Schiern, 1769—1817*

FAMILIEN TVERMOES

- 3 *Agent Mads Jacobsen Tvermoes, 1768—1817. Af Hustruen Anna Catharina f. Mohr, 1764—1838 eksisterer intet Billede.*
- 7 og 4 *Grosserer Andreas Madsenius Tvermoes, 1808—1857 og Hustru Claudine Frederikke f. Overbye, 1807—1886.*

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

Oldemoders (Claudine Frederikke Tvermoes) Forældre og Søsken*e* i Haven
 paa Orebygaard, Falster (Familien Overbye).

Broder,
 død
 som
 Barn

Claudine
 Frederikke
 11/10 07-20/10 86

Moderen
 Laura
 f. Hjelm
 død 1844

Søster
 senere
 Fru
 Trästenreuser

Faderen
 Godsforvalter
 Overbye
 Data
 ukendt

Søster Marie
 senere Fru
 Lützow